

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра загальної та клінічної психології

СИЛАБУС
нормативного освітнього компоненту
ЕТИКА СОЦІАЛЬНИХ, ПОВЕДІНКОВИХ ТА КЛІНІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ
підготовки магістрів
зі спеціальності 053 Психологія
ОПП «Клінічна психологія»

Силабус освітнього компоненту
для денної форми навчання

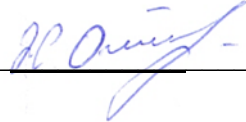
Луцьк –2024

Силабус освітнього компоненту «Етика соціальних, поведінкових та клінічних досліджень» підготовки магістра, галузі знань 05 «Соціально-поведінкові науки», спеціальності 053 «Психологія», ОПП «Клінічна психологія»

Розробник: Мудрик А.Б. кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної та клінічної психології та соціології

Силабус освітнього компоненту затверджений на засіданні кафедри та клінічної психології

Протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри: д.псих.н., професор Журавльова О.В.

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми:

проф.Засєкіна Л.В.

© Мудрик А.Б., 2024 р.

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компоненту
Денна форма навчання	05 Соціально-поведінкові науки 053 – Психологія ОПП «Клінічна психологія» Магістр	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>150/5</u>		Рік навчання – <u>1 рік</u>
		Семестр – <u>1- ий</u>
		Лекції – <u>26 год.</u>
		Практичні (семінарські) – <u>24 год.</u> Лабораторні – <u>25 год.</u> Індивідуальні – <u>0 год.</u>
ІНДЗ: <u>є</u>	Самостійна робота – <u>68 год.</u> Консультації – <u>8 год.</u>	
	Форма контролю: <u>екзамен</u>	

II. АНОТАЦІЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ:

ППП Мудрик Алла Богданівна

Науковий ступінь кандидат психологічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри загальної та клінічної психології

Контактна інформація: мобільний телефон +380955183570; електронна адреса: mudruk.alla@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру середа з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 38. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1. Анотація освітнього компоненту.

Вивчення освітнього компоненту «Етика соціальних, поведінкових та клінічних досліджень» належить до циклу освітніх компонентів професійної підготовки магістра, вивчається у першому семестрі, формою контролю є екзамен. На вивчення освітнього компонента відведено 5 кредитів (150 годин), у тому числі: 26 годин лекційних, 24 год. практичних, 24 год. лабораторних, 68 год. самостійної роботи та 8 год. консультацій.

Освітній компонент спрямований на аналіз та вивчення основних концептів, принципів та цінностей етики клінічних досліджень для подальшого

дотримання її у професійній діяльності здобувачів освіти. Силабус ґрунтується на системному підході підготовки сучасних здобувачів освіти і компетентнісному підході до визначення якості підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти, здатних працювати відповідно до сучасних вимог.

Силабус освітнього компоненту складений у відповідності до Стандарту вищої освіти України по спеціальності 053 «Психологія» і враховує його вимоги.

Форма організації контролю: іспит.

2. Пререквізити

Вивчення освітнього компоненту пов'язане зі знаннями, які здобувачі освіти отримали при вивченні таких освітніх компонентів як «Дослідницькі методи в сфері психічного здоров'я», «Клінічна психологія».

3. Мета і завдання освітнього компоненту

Метою освітнього компоненту «Етика соціальних, поведінкових та клінічних досліджень» належить є формування в студентів цілісної системи знань і вмінь, які відносяться до організації клінічного дослідження за участю людей. Оскільки усі клінічні дослідження проводяться з дотриманням спеціальних міжнародних правил належної клінічної практики (Good Clinical Practice - GCP), курс має на меті засвоєння цих правил та вдосконалення вмінь для їх застосування у клінічних дослідженнях, а також для оцінювання клінічних досліджень з позиції дотримання етики. Дотримання цих правил є гарантією для суспільства того, що права і безпека осіб, що беруть участь в дослідженні, захищені, а результати дослідження є достовірними. Також метою є виховання здобувачів освіти у дусі загальнолюдських цінностей, деонтологічних основ професійної діяльності клінічного психолога.

Завдання освітнього компоненту:

- розуміти зміст концептів, цінностей та принципів наукової етики, вимог академічної доброчесності, особливостей їх застосування у клінічних дослідженнях;
- розуміти предмет та цілі наукової етики і деонтології, їх роль у сучасних клінічних дослідженнях;
- знати історичні етапи становлення наукової етики та історію розвитку етики клінічних досліджень;
- розуміти і вміти застосувати етичні стандарти, які функціонують на міжнародному, національному і локальному рівнях;
- володіти вміннями організовувати і проводити клінічне дослідження з дотриманням наукової етики;
- вміти здійснювати оцінку клінічних досліджень на дотримання етичних стандартів і принципів.
- дотримуватися академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих
- наукових результатів;

- виявляти ініціативу та соціальну відповідальність за результати прийняття рішень у різних нестандартних ситуаціях;
- уміти впроваджувати у клінічні дослідження та клінічну практику принципи нейроетики.

4. Компетенції

Інтегральна компетентність (ІК) Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальна компетентність

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності

ФК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.

ФК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.

ФК3. Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

ФК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 2 Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПРН 3 Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

ПРН 7 Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у письмовій та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН 10 Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

5. Структура освітнього компоненту

Структура освітнього компоненту представлена у вигляді таблиці 2

Таблиця 2

ДФН

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практичні	Лабораторні	Сам. роб./К.	Консультації	Методи та технології викладання	Форма контролю/Бали*
Змістовий модуль 1.								
Психологічні засади професійної діяльності та етики клінічного психолога								
Тема 1. Історія розвитку етики клінічних досліджень	8	2	2	-	4		командно-орієнтовані лекції /командно-орієнтовані дискусії	КДС/1
Тема 2. Концепти, цінності та принципи етики	8	2	2	-	4		командно-орієнтовані лекції /командно-орієнтовані дискусії	КДС/1
Тема 3. Психологічні аспекти професійної етики	8	2	2	-	4		командно-орієнтовані лекції /командно-орієнтовані дискусії	КДС/1
Тема 4. Етичні принципи і стандарти професійної діяльності психолога	8	2	2	-	4		командно-орієнтовані лекції /командно-орієнтовані дискусії	КДС/1
Тема 5. Основні нормативні документи, в яких відображаються права та обов'язки учасників психотерапевтичного процесу	14	2	2	2	6	2	командно-орієнтовані лекції /командно-орієнтовані дискусії	КДС/1
Тема 6. Світовий досвід в регулюванні етичних питань	12	2	2	2	6		командно-орієнтовані лекції /командно-орієнтовані дискусії	РМГ/3
Разом за модулем 1	58	12	12	4	28	2		8
Змістовий модуль 2.								
Актуальні проблеми професійної етики клінічного психолога								
Тема 7. Етичні принципи та засади дослідження в клінічній психології	26	2	2	10	10	2	командно-орієнтовані лекції /командно-орієнтовані дискусії	КДС/6
Тема 8. Процес оцінювання клінічного дослідження на дотримання етичних стандартів	18	2	2	6	6	2	командно-орієнтовані лекції /командно-орієнтовані дискусії	КДС/4
Тема 9. Проблема етично-правового регулювання дослідницької діяльності в клінічній психології	8	2	2	-	4		командно-орієнтовані лекції /командно-орієнтовані дискусії	КДС/1
Тема 10. Особистість фахівця в контексті професійної етики	8	2	2	-	4		командно-орієнтовані лекції /командно-орієнтовані дискусії	КДС/1
Тема 11. Професійні ризики, етичні труднощі та помилки у професійній діяльності психолога	8	2	2	-	4		командно-орієнтовані лекції /командно-орієнтовані дискусії	КДС/1

Тема 12. Академічна доброчесність: проблеми реалізації та відповідальність	24	4	2	4	12	2	командно-орієнтовані лекції /командно-орієнтовані дискусії	РМГ/3
Разом за модулем 2	92	14	12	20	40	6	-	16
Види підсумкових робіт							Бал	
ПМК							30+30	
Робота на практичних заняттях (1 бал x 12 практ)							12	
Виконання лабораторних робіт (1 бал x 12 практ)							12	
ІНДЗ							16	
Всього годин/ Балів	120	26	24/12	24/12			-	100

Примітки:

Office 365 одна з форм навчання або симбіоз у формі онлайн лекцій під час карантинних обмежень. Форма контролю: КДС – командна дискусія, РМГ – робота в малих групах, ПМК – підсумкова модульна контрольна робота, К – консультації.

Завдання для самостійного опрацювання

Змістовий модуль 1. Психологічні засади професійної діяльності та етики клінічного психолога

1. Вступ до етики.
2. Етика та мораль.
3. Філософські аспекти професійної етики.
4. Завдання професійної етики як науки, її роль у формуванні морально-професійної культури особистості.
5. Основні етапи становлення професійної етики.
6. Основні категорії професійної етики: професійний обов'язок, професійна честь, професійна гідність, професійний такт, професійна справедливість.
7. Сфери професійної етики.
8. Основні функції професійної етики психолога.
9. Етичний кодекс як збір моральних принципів і норм стосовно професійної діяльності психолога.
10. Історія розробки та затвердження міжнародних та вітчизняних документів щодо етичних принципів і стандартів професійної діяльності психолога.
11. Структура та основні змістовні модулі цих документів.
12. Поняття «психологічна деонтологія».
13. Етичні принципи професії.
14. Етичні стандарти професійної діяльності психолога.
15. Загальні норми етичної поведінки фахівця.
16. Етичний кодекс психолога: зміст та структура.
17. Джерела норм етичного кодексу.
18. Комісія з етики та її основні функції.

Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми професійної етики клінічного психолога

1. Етичні принципи та засади психодіагностичного дослідження.
2. Поняття «поінформованої згоди».
3. Поняття «психотерапевтичного контракту».
4. Особистість фахівця в контексті професійної етики.
5. Базові складові моральної свідомості фахівця: моральні знання, моральні переконання, моральні потреби.
6. Вимоги до професійних якостей практикуючого психолога.
7. Професійна відповідальність і професійна компетентність.
8. Вимоги доособистісно-моральних якостей і ціннісних орієнтацій фахівця.
9. Роль особистості психолога при наданні допомоги.
10. Вимоги професійного етикету до поведінки практикуючого психолога.
11. Шляхи і засоби формування морально-етичної культури практикуючого психолога.
12. Цілісність особистості, професійна деформація і вигорання в роботі психолога.
13. Проблема професійної деструкції у розвитку психолога.
14. Особисті переконання психолога та їх вплив на професійну діяльність.
15. Взаємодія психолога з пацієнтом, з батьками (представниками) пацієнта, з державними органами (опіка, правоохоронні органи, судова експертиза тощо).
16. Етичні труднощі та помилки психологів: гіперопіка клієнта та надцінність консультанта; самоствердження психолога на консультації; надмірна природність чи штучність психолога-консультанта; переоцінювання ролі психодіагностики; переживання проблем клієнта як своїх власних; маніпулювання; перенос та контрперенос тощо.
17. Розмежування особистих та професійних стосунків.
18. Поняття академічної доброчесності.
19. Дотримання академічної доброчесності.
20. Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками.
21. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти.
22. Види порушень академічної доброчесності.
23. Види академічної відповідальності.
24. Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів освіти.
25. Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності здобувачів освіти.

26. Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності.

Індивідуально-дослідні завдання.

Організація магістерського дослідження з урахуванням стандартів і принципів етики клінічних досліджень з оформленням необхідних документів для Комітету з етики клінічних досліджень (план-проспект дослідження, листи згоди для досліджуваних, листи-інформування для досліджуваних, детальний опис рекрутації дослідження та мінімізація ризиків, інформування про дослідження у соцмережах) (зразки документів додаються).

ІV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Для системного засвоєння курсу необхідною є систематична навчально-пізнавальна робота здобувачів освіти в усіх видах і формах її організації: лекції, практичні заняття, лабораторні заняття, консультації, самостійна робота.

Контроль успішності здобувачів освіти здійснюється з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання.

Обов'язковим є відвідування (онлайн/офлайн) навчальних занять; активність здобувача освіти під час практичних занять; своєчасне виконання лабораторних робіт та завдань самостійної роботи; виконання модульних контрольних завдань; відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені (незадовільні оцінки) на консультаціях; за погодженням із викладачем їх відпрацювання може відбуватись в онлайн формі.

Здобувачам освіти може бути зараховано результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті (професійні (фахові) курси/тренінги, громадянська освіта, онлайн-освіта, стажування). Процес зарахування регулюється [Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі Українки.](#) і рішенням науково-методичної комісії факультету від 03.02.2022 року, протокол № 7.

Здобувачі освіти мають право отримати додаткові бали (зараховується не більше 5 балів за вибором магістра):

- за публікацію у періодичному науковому виданні, що включене до переліку фахових видань України (5 балів);
- за призове місце на I або II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади (Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт) (4 та 5 балів, відповідно);
- за підвищення кваліфікації, проходження тренінгових навчань тощо в обсязі не менше 54 годин за умови представлення відповідного документа в рік навчання (5 балів);
- за публікацію тез у збірнику матеріалів конференції (3 бали);
- за участь у конференції (доповідь без подання до друку тез) із представленням сертифіката учасника (2 бали);
- діяльність за спеціальністю у формі участі у професійних та/або

громадських об'єднань (2 бали);

- за виконання функцій (повноважень, обов'язків) старости групи, керівника студентського наукового товариства факультету/студентської проблемної групи або учасника наукової теми (проекту)/студентської проблемної групи кафедри (1 бал).

Підтвердження подається здобувачем освіти викладачеві освітнього компоненту не пізніше ніж за 10 днів до дати останнього заняття. При цьому здобувач освіти у встановлені терміни подає заяву на ім'я проректора та долучає усі необхідні документи до розгляду. Матеріали розглядаються на засіданні Предметної комісії, створеної розпорядженням декана факультету відповідно до схвальної резолюції проректора з навчальної роботи та рекрутації з урахуванням. [Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі Українки.](#) і рішенням науково-методичної комісії факультету від 03.02.2022 року, протокол № 7.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом на практичних заняттях під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог: своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг їх виконання; якість виконання навчальних завдань; самостійність виконання; творчий підхід у виконанні завдань; ініціативність у навчальній діяльності.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті й оцінюється в діапазоні від 0 до 1 балів. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих навичок під час виконання завдань. Критерії поточного оцінювання знань здобувачів залежать від: повноти розкриття питання, цілісності, системності, вміння формулювати висновки тощо. Якщо магістр не виступав на практичному занятті/не виконував заплановані письмові роботи/ не брав участі в командній дискусії – його активність оцінюється в 0 балів (максимальна кількість балів за два змістові модулі – 12 балів).

Виконані здобувачем освіти згідно навчального плану лабораторні роботи оцінюються 1 балом кожна окремо залежно від: повноти виконання завдання, цілісності, системності, вміння формулювати висновки, акуратності оформлення письмового завдання (максимальна кількість балів за два змістові модулі – 12 балів).

Враховуючи те, що основне завдання курсу – вдосконалення вмінь організовувати дослідження з урахуванням вимог етичних стандартів, підготовка документів до розгляду для Комітету з етики клінічних досліджень та оцінювання проєктів в якості експерта, поточний контроль представлений в оцінюванні дослідницьких вмінь студентів, що втілюється виключно у вигляді ІНДЗ.

ІНДЗ є обов'язковою складовою поточного контролю і виконується в межах окремого змістового модуля. ІНДЗ слухачів передбачає організацію

дослідження з урахуванням стандартів і принципів етики клінічних досліджень з оформленням необхідних документів для Комітету з етики клінічних досліджень (план-проспект дослідження, листи згоди для досліджуваних, листи-інформування для досліджуваних, детальний опис рекрутації дослідження та мінімізація ризиків, інформування про дослідження у соцмережах). Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні відповідного виду робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 16 балів).

Академічна доброчесність: виконані завдання магістрами мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями з опорою на представлені зразки оформлення необхідних для клінічних досліджень документів. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної не доброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Перевірка ІНДЗ здійснюється з допомогою системи Strike Plagiarism.

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу (за погодженням з кафедрою).

Несвоєчасне виконання завдання.

Здобувач освіти, що з певних причин не відвідує лекції, зобов'язаний аргументувати свою відсутність і представити конспект пропущеного заняття. Якщо здобувач відсутній на практичному та лабораторному занятті, то, залежно від виду діяльності, передбаченого навчальною програмою, він проходить усне опитування на пропущену тематику або демонструє навички роботи, що їх передбачено відповідним видом діяльності. Відсутність магістра на ПМК оцінюється в «0» балів. Повторне написання ПМК можливе лише за наявності офіційного документу, який підтверджує вагому причину його відсутності.

- За умови участі здобувачів освіти у навчанні з елементами **дуальної освіти** передбачено можливість самостійного опрацювання ним матеріалів навчальних занять протягом одного дня на тиждень та зарахування їхніх результатів до загальної кількості балів поточного контролю.

- *Процедура оскарження результатів контрольних заходів.*

- Студенти мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури проведення чи оцінювання контрольних заходів та очікувати, що його буде розглянуто згідно із заздалегідь визначеними процедурами у ЗВО (див. [Положення про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ВНУ імені Лесі Українки](#), пункт 5 «ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ»).

Відвідування практичних занять є обов'язковим. У форс-мажорних ситуаціях навчання може проходити також в онлайн формі (за погодженням з кафедрою).

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (опрацювання завдань лабораторної роботи, написання модульної контрольної роботи тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету. Перевірка робіт на академічну доброчесність в університеті здійснюється з допомогою системи Strike Plagiarism.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів.

Здобувачі освіти мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури проведення чи оцінювання контрольних заходів та очікувати, що його буде розглянуто згідно із заздалегідь визначеними процедурами у ЗВО (див. Положення про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ВНУ імені Лесі Українки, пункт 5 «ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ»).

- *Дотримання правил навчальної етики та академічної доброчесності:*

- Дотримання академічної доброчесності, згідно Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки, здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

- Основні види відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності (ч. 6 статті 42 Закону України «Про освіту») :

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);

- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;

- відрахування з університету (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);

- позбавлення академічної стипендії;

- позбавлення наданих університетом пільг з оплати навчання.

Із загальними засадами, цінностями, принципами та правилами етичної поведінки учасників освітнього процесу, якими вони повинні керуватися у своїй діяльності, можна ознайомитися у [Кодексі академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.](#)

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 5 балів). Перескладання відбувається із дозволу кафедри за наявності поважних причин.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Навчальним планом передбачено іспит (1-ий семестр). Іспит може бути виставлений за умови накопичення магістром 75 балів за ПМК та поточне оцінювання.

Максимальна оцінка за іспит – 60 балів.

Докладніше про поточне та підсумкове оцінювання - за покликанням. https://vnu.edu.ua/sites/default/files/202102/Polozhennia_potochne_pidsumkove_otsi_niuvannia_znan.pdf

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЕКЗАМЕН

1. Вступ до етики. Етика та мораль.
2. Визначення сутності базових понять курсу (мораль, етика, професійна етика).
3. Поняття «Етика», історико-культурні аспекти становлення етики.
4. Основні складові етики та етапи її становлення.
5. Структура етичного знання, рівні пізнання.
6. Хто вперше використав термін «Етика»?
7. Етика Арістотеля, Сократа та Платона.
8. Рівні розгляду етичних проблем у психології.
9. Етика епохи Відродження та Нового часу.
10. «Категоричний імператив» І. Канта.
11. Перші професійні етичні кодекси.
12. Місце освітнього компоненту в системі загальної етики. Предмет і задачі курсу.
13. Значення етики для клінічної психології.
14. Визначення терміну «Професійна етика». Сутнісне наповнення поняття «професійна етика психолога».
15. Філософські аспекти професійної етики.
16. Принципи становлення професійної етики.
17. Основні етапи становлення професійної етики.
18. Завдання професійної етики як науки, її роль у формуванні морально професійної культури особистості.
19. Основні категорії професійної етики: професійний обов'язок, професійна честь, професійна гідність, професійний такт, професійна справедливість.

20. Сфери професійної етики.
21. Основні функції професійної етики психолога.
22. Страсбурзька декларація, 1990.
23. Поняття «психологічна деонтологія».
24. Історія розвитку деонтології.
25. Визначення основних понять і категорій деонтології.
26. Деонтологічний аналіз психологічного дослідження.
27. Співвідношення понять «професійна етика» і «деонтологія».
28. Історія розробки та затвердження міжнародних та вітчизняних документів щодо етичних принципів і стандартів професійної діяльності психолога.
29. Міжнародні етичні стандарти професійної діяльності психолога. Структура та основні змістовні модулі цих документів.
30. Вітчизняні етичні стандарти професійної діяльності психолога. Структура та основні змістовні модулі цих документів.
31. Етичний кодекс як звід моральних принципів і норм стосовно професійної діяльності психолога.
32. Етичний кодекс психолога: зміст та структура.
33. Характеристика розділів етичного кодексу психолога.
34. Основні етичні принципи діяльності психолога.
35. Етичні стандарти професійної діяльності психолога.
36. Загальні норми етичної поведінки фахівця.
37. Джерела норм етичного кодексу.
38. Сутність оцінюючої, регулятивної і оптимізуючої функцій професійної етики психолога.
39. Застосування ієрархії етичних принципів у професійній діяльності психолога.
40. Об'єднання психологів в Україні.
41. «Товариство психологів України».
42. Напрямки роботи Всеукраїнської психодіагностичної асоціації (ВПА).
43. Етичний кодекс Української спілки психотерапевтів.
44. Проблеми Інтернет-етики.
45. Комісія з етики та її основні функції.
46. Етичні норми стосунків практикуючого психолога з установами і організаціями.
47. Вимоги професійної етики щодо відносин з колегами.
48. Моральні принципи співробітництва фахівця з колегами в інтересах клієнта.
49. Суспільна доцільність як один із критеріїв моральності у професійній діяльності психолога.
50. Сутнісні характеристики поняття «професійні межі».
51. Принципи встановлення професійних меж у практичній діяльності психолога.

52. Етичні принципи проведення досліджень у психології.
53. Співвідношення загальних і етичних принципів наукової діяльності.
54. Етичні принципи та засади психодіагностичного дослідження.
55. Поняття «психотерапевтичного контракту».
56. Поняття «поінформованої згоди».
57. Поінформована згода у роботі психолога.
58. Види та форми поінформованої згоди.
59. Вимоги до згоди на участь в психологічному дослідженні.
60. Структура та функції згоди на участь в психологічному дослідженні.
61. Яку інформацію має отримати клієнт на першій зустрічі з психологом для укладання психологічного контракту?
62. За яких умов межі конфіденційності можуть бути порушені?
63. Планування психодіагностичного дослідження.
64. Правове регулювання психологічних досліджень.
65. Наукове шахрайство та чистота експерименту.
66. Поняття академічної доброчесності.
67. Дотримання академічної доброчесності.
68. Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками.
69. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти.
70. Види порушень академічної доброчесності.
71. Види академічної відповідальності.
72. Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів освіти.
73. Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності здобувачів освіти.
74. Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності.
75. Вимоги до публікацій за результатами наукових досліджень.
76. Особистість фахівця в контексті професійної етики.
77. Базові складові моральної свідомості фахівця: моральні знання, моральні переконання, моральні потреби.
78. Вимоги до професійних якостей практикуючого психолога.
79. Вимоги до ціннісних орієнтацій практикуючого психолога.
80. Вимоги до особистісно-моральних якостей фахівця.
81. Професійна відповідальність і професійна компетентність.
82. Моральні засади професійної діяльності психолога
83. Особисті переконання психолога та їх вплив на професійну діяльність.
84. Рівні професійної відповідальності психолога.
85. Рівні конфіденційності у роботі психолога.
86. Роль особистості психолога при наданні допомоги – етичні аспекти.

87. Риси «гарного консультанта» із позиції клієнтів
88. Етичні труднощі та помилки психологів-початківців.
89. Етичні труднощі та помилки психологів: гіперопіка клієнта та надцінність консультанта; самоствердження психолога на консультації; надмірна природність чи штучність психолога-консультанта; переоцінювання ролі психодіагностики; переживання проблем клієнта як своїх власних; маніпулювання; перенос та контрперенос тощо.
90. Професійні ризики психологів.
91. Основні етичні дилеми у професійній діяльності психолога.
92. Вимоги професійного етикету до поведінки практикуючого психолога.
93. Шляхи і засоби формування морально-етичної культури практикуючого психолога.
94. Цілісність особистості, професійна деформація і вигорання в роботі психолога.
95. Проблема професійної деструкції у розвитку психолога.
96. Проблема професійної адикції у розвитку психолога.
97. Профілактика і попередження синдрому «вигорання» у фахівців на індивідуальному і міжперсональному рівнях.
98. Форми і методи запобігання проявам таких негативних явищ як бюрократизм, формалізм, черствість, байдужість у роботі з клієнтами.
99. Взаємодія психолога з пацієнтом, з батьками (представниками) пацієнта, з державними органами (опіка, правоохоронні органи, судова експертиза тощо).
100. Розмежування особистих та професійних стосунків.
101. Робота з людьми в екстремальних ситуаціях і станах, її моральні ризики та проблеми – етичні проблеми.
102. Етичні аспекти геронтопсихології.
103. Робота з важкохворими та вмираючими – етичні аспекти.
104. Емоційне обнадіювання на успіх лікування.
105. Егротогенія та ятрогенія – етичні аспекти.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

- ✓ поточне оцінювання згідно суми балів за: практичні, лабораторні заняття, ІНДЗ (максимум 40 балів);
- ✓ двох модульних контрольних робіт (максимум 60 балів, тобто по 30 балів кожна) або іспит (60 балів).

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітнього компоненту

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Література з бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки

1. [87.7я73 / Б 70] Блощинська В.А. Етика : Практикум: навч. посіб./ Ін-т менеджменту та економіки "Галицька академія".- Київ: Центр навч. л-ри, 2005.- 246 с.- Бібліогр. в кінці кожн. розд.- ISBN 966-364-105-3: - 2 прим.
2. [88.48я73 / Г 15] Галецька І. Клініко-психологічне дослідження: навч. посіб./ М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка.- Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015.- 242 с.- Бібліогр.: с. 235-241.- ISBN 978-966-613-990-3: - 1 прим.
3. [87.7я73 / Е 88] Етика: навч. посіб./ В.О.Лозовой, М.І.Панов, О.А.Стасевська, М.Б.Ценко; М-во освіти і науки України ; за ред. В. О. Лозового.- Київ: Юрінком Інтер, 2004.- 224 с.- Бібліогр.: с. 219-222.- ISBN 966-667-141-7: - 5 прим.
4. [87.7я73 / Е 88] Етика: навч. посіб./ В.О.Лозовой, М.І.Панов, О.А.Стасевська, М.Б.Ценко; М-во освіти і науки України ; за ред. В. О. Лозового.- Київ: Юрінком Інтер, 2005.- 224 с.- Бібліогр.: с. 219-222.- ISBN 966-667-141-7: - 13 прим
5. [159.9(07) / М 42] Медична психологія. [В 2 т.]: підручник. Т. 1. Загальна медична психологія/ Г.Я.Пилягіна, О.О.Хаустова, О.С.Чабан, К.В.Аймедов; за ред. Г. Я. Пилягіної.- Вінниця: Нова Книга, 2020.- 288 с.- Кол. авт.- ISBN 978-966-382-850-3: - 1 прим.
6. [87.7я73 / М 74] Мовчан В.С. Етика: навч. посіб./ М-во освіти і науки України.- 3-є вид., виправл. і доповн.- К.: Знання, 2007.- 484 с.- Бібліогр. в кінці розд.- ISBN 966-346-239-6: - 5 прим.
7. [87.7я73 / С 12] Савельєв В.П. Етика: навч. посіб.- 2-е вид., виправл. і доповн.- Л.: Магнолія 2006, 2007.- 256 с.- Бібліогр.: с. 253-255.- ISBN 966-83-40-56 (в опр.)-6: - 4 прим.

8. [87.7я73 / Т 63] Тофтул М.Г. Етика: навч. посіб. для студ. ВНЗ.- Київ: Академія, 2005.- 414 с.- (Альма - матер).- ISBN 966-8226-21-6: - 14 прим.
9. [88.48я73 / Ф 33] Федоренко Р.П. Психодіагностична практика у клініці: навч.-метод. посіб. : [для студ. ВНЗ]/ Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки.- Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2010.- 236 с.- (Серія "Посібники та підручники ВНУ імені Лесі Українки").- Додатки.- Бібліогр.: с. 213-216.- ISBN 978-966-600-528-4: - 2 прим.

Основна література

1. Галецька І. Клініко-психологічне дослідження: навч. посіб./ М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 242 с.
2. Горбунова В.В. Етичні та правові аспекти психологічних досліджень // Практична психологія соціальна робота. – № 3. – 2005. – С. 18-23.
URL: <http://positumpsy.zhitomir.ua/index.php/2012-12-22-20-40-58/psykhoterapevtychna-etyka/35-etychni-tappravovi-aspekty-psykholohichnykh-doslidzhen>
3. Горбунова В.В. Етичні дилеми у практиці психологічної допомоги // Практична психологія та соціальна робота. – № 8. – 2008. – С. 3-5
4. Горбунова В.В. Контракт у практичній психології // Практична психологія соціальна робота. – № 2. – 2005. – С. 1-5.
5. Ждан, В. М., Шилкіна, Л. М., & Штомпель, В. Ю. (2008). Морально-етичні проблеми проведення клінічних досліджень. Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник української медичної стоматологічної академії, 8(4-2 (24)), 181-182.
6. Колтунович Т. А. Етичний кодекс психолога : навч.-метод. посіб. / Т.А. Колтунович; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. - Чернівці : Рута, 2017. - 232 с.
7. Малахов В.А. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2018. – 384с.
8. Никоненко Ю.П. Клінічна психологія: навчальний посібник [Електронний ресурс] / Укл. Ю. П. Никоненко. Київ : КНТ, 2016. 368с. Режим доступу: <http://docplayer.net/77011841-Nikonenko-yu-p-nikonenko-yu-p-klinichna-psihologiya-klinichna-psihologiya-navchalniy-posibnik-navchalniy-posibnik-kiyiv-2016.html>
9. Рогова, О. Г. (2012). Застосування етичних кодексів у медицині. *Вісник Академії адвокатури України*, (2), 30-38.
10. Психологічна деонтологія: етичні кодекси. Хрестоматія / Укладач В.О. Климчук. – Житомир, 2003. – 64 с.
11. Утюж, І. Г., Спиця, Н. В., Сепетий, Д. П., & Мегрелішвілі, М. О. (2018). Філософія науки. Етика та методологія наукового дослідження.
12. Brody, В.А. (1998). *The Ethics of Biomedical Research: An International Perspective*, Oxford: Oxford University Press.
13. Emanuel, E.J. Crouch, R.A., Arras, J.D., Moreno, J.D., Grady, С.

(2004). *Ethical and Regulatory Aspects of Clinical Research: Readings and Commentaries* (JHU Press, ISBN 9780801878138).

14. Emanuel, E.J., D. Wendler (2000). "What makes clinical research ethical?" *Journal of the American Medical Association*, 283: 2701–11.

15. Faden, R.R., and Beauchamp, T.L. (1986). *A History and Theory of Informed Consent*, New York: Oxford University Press, pp. 200–232.

16. Field, M.J., Behrman, R. E. (2004). *The Ethical Conduct of Clinical Research Involving Children*, Washington DC: National Academies Press, Ch. 2.

17. Flory, J., Emanuel, E. (2004). "Interventions to improve research participants' understanding in informed consent for research: A systematic review," *Journal of the American Medical Association*, 292: 1593–1601.

Додаткова література

1. Протокол з діагностики та терапії ПТСТР NICE [Електронний ресурс] Режим доступу: http://ipz.org.ua/wp-content/uploads/2017/12/nice_2.pdf

2. Діденко С. В. Клінічна психологія : словник-довідник. К. : Академвидав, 2012. 320 с.

3. Клінічна психодіагностика: практикум / Редактор-упорядник проф. М.В.Миколайський. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2006. 228 с.

4. Комінко С. Б., Кучер Г. В. Кращі методи психодіагностики. Тернопіль : Карт-бланш, 2005. 406 с.

5. Мельничук О.Б. Психологічна діагностика. Навч. посібник. ФОП Піча Ю.В., Київ, 2018, 316 с.

6. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики. Київ : Слово, 2012. 464 с.

7. Нємцева, Н. В. (2016). Принципи біомедичної етики та її соціально-психологічні реалії в Україні. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*, (1), 90-95.

8. Психодіагностика. Психологічний практикум [Текст] : навч. посібн. / Баклицька О.П., Баклицький І.О., Сірко Р.І., Слободяник В.І. – Львів : СПОЛОМ, 2015. 464 с.

9. Fontanarosa P.B., Flanagan, DeAngelis, C. D. (2005). "Reporting conflicts of interest, financial aspects of research, and role of sponsors in funded studies," *Journal of the American Medical Association*, 294: 110–11.

10. Levine, R.J. (1988). *Ethics and Regulation of Clinical Research*. 2nd ed. New Haven, Conn: Yale University Press.

11. Shuster, E. (1997). "Fifty years later: The significance of the Nuremberg Code," *The New England Journal of Medicine*, 337: 1436–40.

12.